

Nr. 5 (18)
MAIJS 2003

Dundadadznieks

Dundagas pagasta padomes izdevums

2. lpp. Rendā pie zaļajiem Bergmaņiem.

3. lpp. Ko uzspīdzina *bumba*?

4. lpp. Kaļķi: kolhozlaiku jaunība, brīvības tagadne.

6. lpp. Mūsējie Vageridā.

7. lpp. Netaisīsim dārzā “troksni”!

Iespēju pils

17. maijā notika pirmā pils diena — teatrāls ceļojums telpā un laikā no bēniņiem līdz pagrabam.

Saturu īsi var izstāstīt vienā rindkopā: Dundagas mākslas un mūzikas skolas audzēkņu ieskaņas koncerts pagalmā, mākslinieces Guntas Ruicēnas—Frīdenbergas gleznu un zīmēju-

aizplīvurota noslēpumainība, stingri norobežojoties no balagāna, kas iedērētos tirgus laukumā. Spēle sākas jau ar bērnu dejām uz senā bruģa un muzicēšanu pils balkonā (Ivars Abajs ierosina to izvērst par atsevišķu, tikai Dundagai raksturīgu paražu, tā saulītē ceļot pili — vienu no retajām senajām liecībām pagasta kultūrvidē), to turpina tērpu parāde pils bēniņos — daudziem dundadzniekiem neapgūtā valstībā, kur tik piedienīgā

pustumsā baronešu fantastisko tērpu krokašgadsimtu putekļi ļauj nojaust te kādreiz mitušo

Tie, kas pēc dārziņu sakopšanas tomēr ieradušies, diezgan atsaucīgi iesaistās mūsdienīgajā *performancē*. Līdzjutēju atbalsts te vajadzīgs kā ēst!

Teatrālisms kā dzirkstošs šampānietis puto “Ludus” sniegumā. Ansamblis ir profesionāls, dabiski vienots saturā un formā. Stilizētie tērpi vien ir ko vērti! Seno mūziku no 13. līdz 17. gs. lieliski palīdz izbaudīt deju pāris, kas šķiet nupat blakus telpā beidzis tērzt ar Annu Sibillu. Zālē skatītāju ir tieši tik maz, lai šo programmas naglu sauktu par elitāru, bet aplausi skan skaļi un sirsnīgi. Vēlāk “Ludus” meistari slavē mūsu zāles piemērotību šādai koncertizrādei. Tas uzliek pienākumus priekšdienām, vai ne?

Ceļojums laikā un telpā noslēdzas pagrabā ar fotoizstādi un stāstnieku lasījumiem. Pagaidām vēl pamaz

mu izstādes “No abstrakcionisma līdz fotoreālismam” atklāšana, tērpu parāde “Zaļā jumprava, rūķīši un pils ļaudis cauri gadsimtiem” pils bēniņos, teātra sporta sacensības pils pagalmā, senās mūzikas ansambļa “Ludus” koncerts lielajā zālē, stāstnieku uzstāšanās un Talsu fotokluba dalībnieku izstāde “Dundagas pils caur fotoobjektīvu” pils pagrabā.

Jau pats pirmais programmas punkts uzrāda šīs dienas galveno atziņu: tās ir iespējas. Līdz šim maz apjaustas, tagad ieskicētas, nākotnē izvērsamas. Gan koncertiem pils pagalmā, gan bēniņu un pagraba izmantošanai.

Pirmās pils dienas slavējama iezīme — stila tīrība un prasmīgs laika plānojums. No pirmā līdz pēdējam punktam — teatrālisms, gaumīgi

garu. Savukārt novadniece Guntas Ruicēnas—Frīdenbergas apbrīnojami daudzveidīgajos darbos varam iztēlē ceļot no reālisma līdz nosacītībai un atpakaļ. (Tikšanos ar pašu autori Dace Treinovska sola **5. jūnijā pulksten 14.**)

Teātra sportam jau nosaukums norāda uz spēles klātbūtni. Vairas Kamaras jaunieši šķiet atraisītāki nekā pērn, lai gan skatītāju ir mazāk.

stāstījumu, taču atmiņu kamols par skolas laikiem piln aizsāk ritēt, un gan jau citi tam pievienotos nākamajās izdevības. Gribas cerēt, ka tādas vēl būs.

Paldies Dacei, Andai un visiem pils rūķiem par iespējas radīšanu!

*Alnis Auziņš
Visvalža Biezbārža foto*

Redaktora ziņa

Hallo from Euroland!*

Svarīgākie notikumi maija Latvijā — vēlāis pavasaris un eirodziesmu konkurss. Arī Dundagā pirms 24. datuma vai uz katra stūra dzirdēju spriežam par Eirovīzijas finālu.

Ilgi domāju, vai tas būtu rakstiņa vērts temats. Beigās divi apsvērumi pārliecināja par.

Pirmkārt, izlastību, ka Pēteris Vasks jau vairākus gadus šo konkursu skatās, tikai izslēdzis televizorā skaņu. Otrkārt, es pats dažas dienas apsīgu un koncertu nemaz neskatījos. Tātad rīkojos pēc *labākajiem* paraugiem — neredzēju, tāpēc varu spriest.

Eirovīzija gadiem ilgi maisa vienveidības un nekādības kokteili. Lie-lum lielā daļa dzied vienā mēlē, mel-diņi uz vienu šniti, reizēm pat valsti pārstāv pavisam citas zemes izpildītājs, nemaz nerunājot par mūsdienu pasaulē tik pašsaprotamo dzimumu

sajaukšanos. *Ono*, kā teiktu krievi. Lai nu es tiešām kļūdītos un lai Eiro-vīzija nebūtu dziesmota priekšspēle tam vienveidības kokteilim, kurā mēs ar laiku visi maisītos.

Jā, bet būtu Eirosavienības runas-vīri drusku apķērīgāki, viņi eirokam-paņas gadā konkursu izmantotu savā labā! *Mārketinga* triks konkursa no-likumā: katras valsts dalībnieks dziesmu izpilda savā valodā. Iztulkotus parindeņus angļiski uz lielā ekrā-na redz visa pasaule, baudot reto iespēju vienā vakarā noklausīties dziesmas angļiski, franciski, vāciski, poliski, latviski, krieviski, itāļiski, dāniski, grieķiski...

Alnis Auziņš

P.S. Šovs esot bijis krāšņs. Ļoti labi.

* Sveicieni no Eirozemes!

Joprojām gaidām...

Pēdējo reizi pirms jūlija brīvdie-nām aicinām izteikties par avīzi.

6. jūnijā pa tālruni **42239** no plkst. 9.00 līdz 10.00 jūs uzklaustīs Gunta Abaja, no 10.00 līdz 11.00 Gunārs Laicāns, no 11.00 līdz 12.00

Rīta Zemtiņa, no 12.00 līdz 13.00 Alanda Pūliņa un no 13.00 līdz 14.00 Alnis Auziņš.

Redkolēģija

VIDUSSKOLAS AKREDITĀCIJA — PIECI NO SEŠIEM

No 22. līdz 30. aprīlim vidusskolas darbu vērtēja Talsu rajona izglītības lietpratēji. Pati mācību iestāde un visas četras mācību programmas ir apstiprinātas uz pieciem gadiem (maksimālais ilgums — seši gadi). Tas ir labs rādītājs. Bet kādas pārdomas ra-dušās?

Atbilstošs vērtējums

Direktora *Ulda Katlapa* viedoklis

— **Kā visiem izskaidrot mēli mežģošo vārdu “akreditācija”?**

— Tā ir iestādes darba pārbaude, vērtējums, lai dotu atļauju strādāt uz zināmu laiku. Vai arī to liegtu.

Komisija secina, vai skola spēj nodrošināt valsts prasīto izglītības līmeni. Tikai akreditēta skola drīkst izdot valsts atzītu apliecību par pamatizglītību vai atestātu par vidējo izglītību.

Mūsu skolas programmas: vispārējā pamatizglītība no 1. līdz 9. klasei, vispārējā vidējā izglītība no 10. līdz 12. klasei, vidusskolas programma ar profesionālo orientāciju tūrismā un vispārējā vidējā izglītība ar vakara mācību formu. Par pēdējo visvairāk šaubījāmies, jo paši to sākām īstenot pirmo mācību gadu. Kavējumi ir visai lieli, lielākajai daļai nav īsta pa-matojuma mācīties.

— **Kas viņus *spiež*?**

— Nevienš, bet mēs, īpaši Valda Parema, aicinām jauniešus turpināt izglītību. No nākamā mācību gada tas viss būs sarežģītāk. Ja vairāk nekā trīs mācību priekšmetos, ieskaitot eksāmenus, atzīmes būs zem četrām ballēm, tad skolēns diplomu nesa-ņems.

— **Kā pietrūka līdz augstākajam vērtējumam?**

— Oficiālo novērtējumu ar sīkāku izklāstu un ieteikumiem vēl gaidām. Pagaidām zinām galvenajos vilcienos.

Lai skola gūtu augstāko novērtēju-

mu kopumā, vērtējums “labs” drīkst būt ne vairāk kā četros punktos. Mums bija vairāk. Piemēram, komi-sija atzina, ka sadarbībā ar vecākiem skola daudz centusies, bet nav panā-kusi vēlamo atgriezenisko saiti.

— **Tas ir, vecākiem nevar ielikt tik augstu vērtējumu kā skolai.**

— Nu ja, bet tā tomēr ir skolas atbildība. Es arī piekrītu, ka neesam mācējuši no vecākiem dabūt pilnvēr-tīgu atdevi.

Protams, katrai skolai ir sava lati-ņa. Viena priecājas par pieciem ga-diem, cita grib augstāko novērtēju-mu. Esmu vienisprātis ar komisiju, ka akreditēšana uz pieciem gadiem ir mūsu darba objektīvs vērtējums.

— **Dokumentos viss bija kārtībā. Vai lielā pārbaude ir tikai komisi-jas buršanās pa papīriem?**

— Nē. Metodisko komisiju vadītā-ji piedalījās atklātajās stundās — lat-viešu un angļu valodā, matemātikā, ķīmijā, sākumskolā — darbmācībā, pēc tam ar skolotājiem pārrunāja, ko derētu uzlabot. Turklāt mūsējie veik-smīgi iesaistīja vērtētājus stundas norisē, īpaši *Mazajā skolā*. Vēl rajo-na speciālisti ielūkojās žurnālos, kla-šu audzinātāju darba mapēs.

Bijām viena no pēdējām skolām rajonā, kuru akreditēja pēc vecās kārtības. Nākotnē daudzi vērtētāji brauks no citiem rajoniem.

— **Viss pasaules ļaunums ceļo-ties no salīdzināšanas. Kādi esam rajonā?**

— Vidēja Talsu rajona vidusskola.

(Nobeigums 3. lpp.)

Ko tie nospriež, tas paliek

Pagasta padomē 19. maijā

► Pirmpirkuma tiesības

Atteicās no pirmpirkuma tiesībām uz nekustamiem īpašumiem *Jaunkurči* (21,75 ha), *Mazdruvas* (18,5 ha), *Dambji* (15,4 ha), *Mežloki* (7,3 ha), *Jaunbunkas* (4,0 ha) un *Tauriņi* (19,3 ha).

► Gidu pakalpojumu maksa

Apstiprināja gidu pakalpojumu cenrādi. Ekskursija ar gida stāstījumu pa Dundagas pili, tās apkārtni un ievērojamākajām Dundagas vietām — Valpenes akmens krāvums, Valpenes kapi, Kubalu skola-muzejs, Peldangas alas utt. (ilgums 1,5 līdz 5 stundas) skolēniem un pensionāriem maksā Ls 0,40, pieaugušajiem Ls 1,00. Ekskursija ar gida stāstījumu pa Dundagas pili un tās apkārtni (ilgums 1 līdz 1,5 stundas) skolēniem un pensionāriem

maksā Ls 0,20, pieaugušajiem Ls 0,50.

Iepriekš nepieteiktām grupām ārpus darba laika par ekskursiju papildu maksa Ls 5,00.

Ekskursiju maksu neiekasē no Dundagas pagasta bērnu un skolēnu grupām, invalīdiem un invalīdu grupām, kā arī pirmsskolas vecuma bērniem.

► Nekustamā īpašuma nodokļi

Nolēma piedzīt bezstrīda kārtībā par īpašumu *Balvas* nenomaksāto nekustamā īpašuma nodokļa parādu Ls 915,96.

Pagarināja īpašumam *Irbnieki* kārtējo nodokļa samaksas termiņu uz trijiem mēnešiem, neapņēķinot likumā noteikto nokavējuma naudu.

► Baložezera krasta aizauguma tīrīšana

Padome neiebilda pret SIA “Jaunemari” nodomu tīrīt Baložezera krasta aizaugumu atpūtas un peldvietas ierīkošanai.

► SIA “Gutta” iesniegums

Iepazinās ar SIA “Gutta” lūgumu nepieciešamas ražošanas objekta apkalpošanas zonai piešķirt lietošanā zemi Saules ielā 18 un Upes ielā 6 (kopā 6,1 ha).

Padome secināja, ka ēkas Upes ielā 6 un lielākā daļa ēkām Saules ielā 18 atrodas uz zemes īpašuma “Upeskalniņi”. Pārējās ēkas atrodas uz zemes gabala ar kadastra Nr. 8850-020-0184, kas rezervēts pagasta padomes vajadzībām uzņēmējdarbības atbalstam.

Ieteica par ēku īpašuma Upes ielā 6 un Saules ielā 18 zemes izmantošanas noteikumiem vienoties ar “Upeskalniņu” zemes īpašnieku, bet par zemes gabala ar kadastra Nr. 8850-020-0184 nepieciešamību iesniegt pagasta padomei teritorijas izmantošanas pamatojumu.

► Nosaukumu piešķiršana

Piešķīra nosaukumus: *Grāvmeži* no īpašuma *Birzgāļi* atdalītajam 11,6 ha zemes gabalam, Mazirbes *Mežvidi* mantojamai īpašuma *Mežvidu* daļai. Sadalot īpašumu *Ievadi*, vienai tā daļai piešķīra nosaukumu *Ievas*.

► Novadu veidošanas projekts

Izskatīja LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas vēstuli un klāt pievienoto dokumentāciju par novadu izveidošanas projektu.

Dundagas pagasta padome atbalsta Ziemeļkurzemes novada veidošanu projektā paredzētajām pašvaldībām: Dundaga, Ance, Kolka.

Pagasta padome saskata iespēju veidot lielāku novadu kopā ar Lubes, Īves un Rojas pašvaldībām, ja to padomes lemj iekļauties Ziemeļkurzemes novadā, un ar Valdgales pašvaldību, pārskatot tās robežas.

► Gāzmasku izsniegšanas punkti

Saskaņā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Talsu nodaļas informāciju “Par gāzmasku un bēr-

nu aizsargkameru izsniegšanas kārtību” noteica pagastā šādus aizsarglīdzekļu izsniegšanas punktus:

- *Vīdāles skola* (punkta vadītāja Aina Bērzkalne, tālr. 43598),
- Kaļķu ciema *Vārpnieki* (Velga Rozenberga, tālr. 45318),
- *Nevejas skola* (Liene Kantsone),
- *Dundagas vidusskola* (Laimonis Ulmanis, tālr. 3291083),
- *Veselības un sociālās palīdzības centrs* (Diāna Teibe, tālr. 40115).

► Tirdzniecības atļauja

Atļāva SIA “Krasti L” tabakas izstrādājumu un alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecību bistro — kafējnīcā Talsu ielā “Tirgoņos”.

► Kaļķu ciema valde

Apstiprināja Kaļķu ciema valdi: Aija Niegliņa — valdes vadītāja, Velga Rozenberga, Smaida Šnikvalde, Alda Šperliņa un Edgars Vilmanis.

*Protokolu pārlūkoja
Aivars Miška*

Uz zaļa zara

Rendā, kur vesels gars un miesa

16. maijā uz Rendas bioloģiskās saimniecības mācību bāzi *Upmaļos* pie Māras un Daiņa Bergmaņiem devāmies 15 cilvēku — skolotāji, lauksaimnieki, tūrisma saimniecību pārstāvji — no Dundagas un Kolkas pagasta.

Māra dzimusi Dundagā, beigusi Kultūras darbinieku tehnikumu un *vēsturniekus*. Dzīvesbiedrs Dainis savā dzimtajā pusē tagad kļuvis par Rendas pagasta vecāko.

1989. gadā Bergmaņi paņēma atpakaļ Daiņa vecāku zemi (pašlaik 130 ha) un jau tūlīt sāka taujāt, kā izglītoties ekoloģijā. Nodibināja sakarus ar Liepājas biodinamiskajiem zemniekiem, piedalījās semināros un paši tos rīkoja. Pamazām iekopa saimniecību (vairāk nekā 10 slaucamu govju), taisīja sierus, attīstīja tūrisma nozari.

Sākumā visai ģimenei (trīs bērni) bija daudz visādu veselības ķibeļu,

bet, kā tagad Bergmaņi apgalvo: tas reizēm ir labi, jo tad ir jāsaņemams un jāatrod risinājums. Ne dēļs, ne citi ģimenes locekļi slimības vairs nepazīst. *Upmaļu* saimnieki atzīst, ka sākumā veselības glābšanai varbūt lietojuši par daudz drakoniskas metodes, taču tagad visa ģimene ir vesela un dzīvespriecīga.

Kāpēc vecā paaudze tik stipra? Tāpēc, ka visu jaunību ir pārtikusi no putras un rupjas maizes. Tas ir pamatu pamats. Māras tēvs vēl tagad 90 gadu vecumā kaļ kapakmeņus — septiņdesmitgadīgajiem.

No vienas puses, Latvijā vairāk nekā citur pasaulē slimo ar vēzi. Mēs nepareizi ēdam (dienā būtu jāapēd vismaz 0,5 kg salātu), daudz grēko lielākā daļa skolu ēdnīcu. Baltijas jūras zivīs dioksīns, vēža izraisītājs, daudz reižu pārsniedz normu. Un tā tālāk. Māra uzsver, ka paši vien esam piedraņķējuši pasauli, kurā dzīvojam, un visvairāk cieš jaundzimušie — tie, kas atrodas

ķēdes pašā galā.

No otras puses, arī pretsvaru šeit iespējams dot kā reti kurā vietā. Latvijā ir unikāla zeme, kas saglabājusi senās zināšanas par zālītēm, pirts kultūru. Māra to dēvē par zelta āderi, arī biznesa iespējām tagad un nākotnē, un pati ar to arī nodarbojas: strādā veselības nometnēs ar slimiem cilvēkiem, piedāvā veselīgu uzturu un pirts procedūras. Gan slimšanu, gan ārstēšanos viņa izbauģījusi pati uz savas ādas un tagad spēj palīdzēt cilvēkiem pat epilepsijas, paralīzes un aknu cirozes gadījumā.

Bet saimniecībā Bergmaņi nonākuši pie specializācijas. *Upmaļu* saimnieki ar tradicionālo lauksaimniecību vairs nenodarbojas, toties piekopj pirts biznesu, ražo gandrīz tikai ārstniecības augus. Maizi iepērk no Kuldīgas, medu no Jēkabpils, vistas no Zemgales. Bergmaņi rūpējas, lai bioloģiskie zemnieki sadarbotos un tādējādi cits citu balstītu, un Latvijā šādu saimniecību ir ap četriem simtiem. Bergmaņi sāka ar tuvāko apkārtni, ar Rendu. Kāpēc pirkt pārtikas produktus veikalā, ja labu labos ražo turpat kaimiņi? Pašlaik valstī top veselības saimniecību

tīkls, un to īpašnieki apgūst arī anatomiju, fizioloģiju, slimību patoloģiju, dabas dziedniecību u.tml., būtībā veidojas jauna izglītības sistēma. Tagad biodinamiskie zemnieki izstrādā jaunu projektu, ko iesnieds ES *LIFE* programmai, lai piesaistītu naudu katrai saimniecībai, kas ir sevi jau pierādījusi. Iecerēs ir veidot dažāda veida veselības pakalpojumus, ekskursijas skolēnu grupām, darba kārtībā ir sadarbības projekts ar Veselības ministriju. Novārtā nav atstāts arī tūrisms — rendnieki veido savu tūrisma maršrutu no Latgales līdz Liepājai, un tajā piedalās ap 100 saimniecību. Tas varētu būt jaunums Eiropas mērogā.

Noskaidrojām vēl daudz cita: kādi līdzekļi lietojami smadzeņu darbības rosināšanai, nervu nomierināšanai, asinsspiediena regulēšanai, možuma uzturēšanai, kur rodami visi nepieciešamie elementi, vitamīni u.tml., īsāk sakot — kā dabūt veselu miesu un garu. Ieraudzījām darbībā ekotualeti — tādu sirdsmājiņu ar niedru dīķi galā, no kura gruntsūdeņos nekas neieplūst.

Uzzinājām

- par jauniem projektiem, ko veido bioloģiskie lauksaimnieki, arī, lai aizsargātu Latviju no veselībai bīstamo produktu importa;
- kādus sasniegumus gūsim, kad iemācīsimies sadarboties ar kaimiņiem;
- kāpēc *Upmaļu* viesi labprāt izvēlas gulēšanu “silītēs” un kā uzlabot demogrāfisko situāciju Latvijā;
- kāpēc Baltijas jūrā zivis maina dzimumu un kāpēc rietumvalstīs arī tik daudz vīriešu maina dzimumu;
- par pirts un pāršanas “rupjmaizi” un “piedevām”;
- par separēto tualetu priekšrocībām;
- kāpēc Māras vīramāte gulēja ciešā miegā 33 stundas no vietas.

Alanda Pūliņa

Sākumskolas audzēkņu sasniegumu vērtēšana vispārizglītojošās skolās

Sākumskolas klasēs bērni attīstās ļoti nevienmērīgi. Vienas un tās pašas zināšanas un prasmes dažādi bērni apgūst atšķirīgu laiku. Regulāri strādājot, attīstības atšķirības un skolēnu uztveres un apguves spējas izlīdzinās. Lai skolēnu nesodītu par lēnāku attīstību, sākumskolā ieviesa bezatzīmju vērtēšanas sistēmu.

Kādi ir skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas uzdevumi?

- 1.Veicināt skolēnu, pedagogu un vecāku sadarbību.
- 2.Konstatēt katra skolēna sasniegumus, ievērot viņa vajadzības, intereses, temperamentu un veselību.
- 3.Veikt nepieciešamo mācību procesa korekciju skolēnu mācību sasniegumu uzlabošanai, motivēt audzēkņus līdzdalību mācību rezultātos, mācot skolēniem veikt pašvērtējumu.

Vērtēšanas kārtība pamatskolā no 1. līdz 3. klasei

Pamatskolas pirmajās trīs klasēs gan ikdienas vērtējums, gan apkopojamais vērtējums par skolēnu sasniegumiem ir kodolīgs mutvārdu vai rakstveida vērtējums par mācību darbību un mācību sasniegumu attīstības dinamiku, saskarsmes un sadarbības prasmēm. Trešajā klasē skolēniem sāk nedaudz veidot priekšstatu par apkopojamo vērtējumu 10 ballu skalā.

Atspoguļošana liecībā

1.—3. klasēs skolēnu mācību sasniegumus pilnībā novērtē tikai mācību gada beigās. Pēc 1. semestra skolotājs liecībās ar “jā” atzīmē ti-

kai tās prasmes, kuras skolēns jau pilnībā apguvis (vismaz 70%), un nākamajā semestrī šo prasmju apgušana vai lietošana bērnam nesagādās nekādas grūtības. Visas pārējās prasmes skolēns vēl turpinās apgūt nākamajā semestrī. 2. semestra beigās skolotāji novērtēs katru prasmu, kas uzrādīta liecībās, un atzīmēs tās apguves kvalitāti ar “jā” — ja skolēna sasniegumi ir labi (70%), ar “daļēji” — ja sasniegumi ir viduvēji (no 50 % — 70 %), un ar “vēl jāmācās” — ja skolēna sasniegumi ir vāji (mazāk par 50%).

3. klasē mācību gada beigās *dzimtajā valodā un matemātikā* skolotājs ieraksta apkopojamo vērtējumu 10 ballu skalā ar vārdiem (10 — “izcili”, 9 — “teicami”, 8 — “ļoti labi”, 7 — “labi”, 6 — “gandrīz labi”, 5 — “viduvēji”, 4 — “gandrīz viduvēji”, 3 — “vāji”, 2 — “ļoti vāji”, 1 — “ļoti, ļoti vāji”).

Arī apkopojamais vērtējums raksturo, kā skolēns apgūtās zināšanas un prasmes iesaista darbībā.

Vērtēšanas kārtība 4. klasē

4. klasē dzimtajā valodā un matemātikā skolēnu sasniegumu vērtējumu izsaka 10 ballu skalā (ko izsaka katra balle, sk. 3. klases vērtēšanā).

Pārējos mācību priekšmetos 4. klasē skolēnu sasniegumus klases žurnālā ieraksta, lietojot apzīmējumus: “x” — *apguvis*, “v” — *daļēji apguvis*, “—” — *vēl jāmācās*.

Atspoguļošana 4. klases liecībā

4. klasē *dzimtajā valodā un matemātikā liecībā ieraksta vērtējumu 10 ballu skalā*.

Pēc 1. semestra skolotājs liecībās ar “jā” atzīmē tikai tās prasmes, kuras skolēns jau pilnībā apguvis (vismaz 70%).

Mācību gada beigās angļu valodā dabas zinībās, mūzikā, vizuālā mākslā, rokdarbos un sportā iepretī liecībā norādītajiem galvenajiem mācību sasniegumiem ieraksta skolēna mācību sasniegumu vērtējumu, lietojot apzīmējumus “jā” — ja skolēna sasniegumi ir labi, “daļēji” — ja sasniegumi ir viduvē-

ji, “vēl jāmācās” — ja skolēna sasniegumi ir vāji. Bez šī vērtējuma vēl gada beigās angļu valodā, dabas zinībās, mūzikā, rokdarbos un sportā skolotājs ieraksta liecībā apkopojamo vērtējumu 10 ballu skalā ar vārdiem (sk. kā 3. klasē). Apkopojamo vērtējumu skolotājs var papildināt ar kodolīgu raksturojumu par skolēna mācību sasniegumu attīstības dinamiku, viņa mācību darbību, saskarsmes un sadarbības prasmēm.

Bezatzīmju vērtēšanas sistēma nebūt nav tik ļoti saprotama un pieņemama daudziem vecākiem. Tāpēc, lai labāk izprastu sava bērna mācību sasniegumu vērtēšanu gan ikdienā, gan pārbaudes darbos, aicinam vecākus pēc iespējas biežāk atnākt uz pārrunām pie sava bērna klases audzinātājas vai priekšmetu skolotājiem.

Visus laipni gaidām *Mazajā skolā!*

*Vēsma Frišēnfelde,
1. — 4. klašu mācību pārzine*

Lauzīsim galvas dotajā virzienā

Ko uzspridzina *bumba*?

25. aprīlī vidusskolas direktors Uldis Katlaps saņēma ziņu, ka vidusskolā ievietots spridzeklis. Pēc laikus veiktām darbībām drīz vien noskaidrojās, ka nekādas *bumbas* nav un ka vaininieks nav tālu jāmeklē. Atklāti arī divaina *satura zīmīšu* izplatītāji pagasta centrā.

Cietušo nav, varētu atviegloti nopūsties. Tomēr gan spridzināšana, gan lapiņas — arī mazi *spridzekļi* — vedina uz dažādām pārdomām.

Direktors Uldis Katlaps

— Divdesmit piektajā aprīlī pulksten 11.05 man kāds piezvanīja uz mobilo telefonu un pārvērstā balsī paziņoja, ka mūsu skolā novietota bumba, kas pēc 20 minūtēm sprāgs. Pati pirmā doma — zvana kāds vietējais. Tas notika skolas akreditācijas laikā, un iepriekšējā dienā ar komisijas speciālistiem bijām pārsprieduši drošības jautājumus, evakuāciju. Tomēr tūlīt zvanījū policijai uz Talsiem un pēc atbildes sapratu, ka viss ir nopietni.

Tad devu noteikto trauksmes signālu, kas skolā visiem jāzina.

— Vai visi arī zināja?

— Jā, lai gan daži skolotāji mazliet vilcinājās. Lieta tā, ka laiku pa laikam kāds skolēns pamulķojas, jo zvans ir brīvi pieejams. Trauksmes signālu gan blēņdari nekad nav atdarinājuši.

— **Kad pēdējo reizi izmēģināta mācību trauksme?**

— Manā laikā nav. Tā bija ieplānotā maijā, bet tagad tik ātri nenotiks.

— **Kā ar dažu labu slimību — ja izslimo un paliek dzīvs, tad nevajag vairs vakcinēties?**

— Mācību trauksme notiks nākamajā mācību gadā.

— **Kad cilvēkiem pateica, kas īsti noticis?**

— Es to pateicu evakuējoties.

— **Vai paniku tas neradīja?**

— Nē.

— **Kad šādu ziņu pareizāk būtu teikt?**

— Laikam tad, kad izgājuši ārā. Labāk, ja sākumā nezina, cik viss ir nopietni, lai neiestrēgtu durvīs. Taču skolas kolektīvs ēku atstāja pietiekami ātri. Pēc desmit minūtēm visi bija ārā.

Manā telefona atmiņā palika numurs, un policijai bija samērā viegli atklāt vainīgo.

Zibenīgi ieradās iecirkņa inspektori, mūsu ugunsdzēsēji, Talsu policisti. Pēdējie izsauca atmninētājus no Saldus, taču, pēc telpu pārmeklēšanas neko neatrodot un saprotot, ka zvans ir mulķīgs, lūdza Saldus speciālistus braukt atpakaļ. Skolēni devās mājās. Pēc diviem pēcpusdienā policija jau atļāva ieiet skolas ēkā.

Vainīgais tagad noskaidrots, un laikam tā bija nejaušība, ka piezvanīja tieši mums.

— **Skolas aizbarikādēšana ar pievienotu tekstu, ka mācības skolā nenotiks, un lapiņas ar draudīgu saturu pie pagasta centra mājām dažas dienas pirms *bumbas*, — vai tā bija nejauša sakritība?**

— Acīmredzot. Pagasta centrā izlīmēto lapiņu autori ir Dundagas vidusskolas audzēkņi. No kāda raidījuma saklausījušies un nedaudz paši pierakstījuši klāt.

— Kāda bija skolas rīcība?

— Skolotāji gribēja ar viņiem runāt. Divi ir vairāk vainīgi, divi citi bija nejauši gadījušies sākumā klāt un tad aizgājuši prom.

— Kas to atklāja?

— Pašu policisti.

— **Kāds bijis lapiņu rakstīšanas iemesls?**

— Jautrības joks, lai nebūtu tik garlaicīgi, lai kaut kas Dundagā notiktu. Nevienu biedēt skolēni negribēja. Bet izvērtās ne visai lāga, jo vairāki mazi bērni, arī vecāki iedzīvotāji nobijās.

— Kāda ir skolas attieksme?

citādi nekā pērnrudē. Bet pieredze nāk ar laiku.

Ir bijis tā, ka es domāju vienu, kolektīvs — citu, turklāt arī kolektīvā domas dalās. Ko darīt? Pieņemt lēmumu nav viegli.

Ļoti iepriecināja skolēnu pašpārvalde. Žēl, ka akreditācijas dēļ pietrūka laika viņus uzklaut un atbalstīt. Vienu otru reizi arī mazliet piebremzēt. Pat ja emocionālā ziņā esmu ar jauniešiem vienisprātis, amats liek skatīties caur direktora brillēm. Jāatzīst, ka mazā skolā es vieglāk atradu ceļu pie skolēniem. Un vēl. Man līdztekus ar visu skolas vadību jāvirza skolas parlamenta darbs tā, lai to vairāk sapludinātu ar pārējo skolu.

Visbeidzot, paldies visiem skolotājiem par darbu!

Problēmu ledus nav sakustējies
Pagasta padomes priekšsēdētāja
Gunāra Laicāna viedoklis

— Akreditācija ir notikums, kas liek kritiski novērtēt visus mācību iestādes samezģlojumus, iespējamās grūtības nākotnē. Jāatzīst, ka līdztekus neapšaubāmām veiksmēm ir arī uztraucoši neatrisināti jautājumi.

Skolēnu skaits aizvien sarūk. Tas nozīmē, ka skolas vairāk un vairāk savstarpēji konkurēs, cīnoties par skolēnu. Priekšroku bērni un vecāki dos labākajām, t.i., tādām, kur strādā visprofesionālākie skolotāji. Vai mūsu vidusskola, vai visi skolotāji pilnī-

— Skolotāji lēma, ka audzēkņiem jārod iespēja atvainoties iedzīvotājiem. Kā to izdarīt, tas viņu pašu ziņā. (Sk. atklātu vēstuli “**Dundadzniekā**”. — A.A.)

— **Visu iespēju zemē Amerikā *bumbas* mest un skolēniem skolēnus šaut ir ikdiena. Planēta kļūst aizvien vienotāka un laikam jau uz galu griežas. No otras puses, pie mums visas slimības atplūst ar laika nobīdi un katram puslīdz godprātīgam cilvēkam šī aizkavēšanās būtu jāveicina. Viena Dundagas skolēnu paauzde tagad dzīvos ar *bumbas* un lapiņu mācību. Bet — ko skolai vajadzētu darīt, lai turpmāk tā nebūtu?**

— Saredzu darbu skolai, vecākiem un policijai, arī sadarbību ar pašvaldības avīzi. Jārunā par reāliem zaudējumiem, par to, ka zvanītājus atklāj, ka atklāšanas iespējas aizvien palielinās. Jāskaidro, ka *jociņi* tieši skar vecāku maku un var ļoti ietekmēt *jokotāju* dzīvi. Tas viss jādara, lai kļiedētu nesodāmības apziņu.

— **Man ir ierosinājums. Rudenī skolā uzņēma divus bijušos Ugāles vidusskolas audzēkņus, kurus par līdzīgām izdarībām izslēdza no skolas. Dundagas skola izrādīja puišiem pretimnākšanu. Varbūt vajadzēja ierosināt ugālniekiem dalīties savās pārdomās par *bumbošanu* un tās sekām. Ja pieaugušie jauniešiem bargi pakrata pirkstu, tas ir viens, ja to pašu pastāsta vienaudži, tas ir kas cits. Iespējams, varēja izmantot skolas avīzi.**

— Pilnībā piekrītu. Varbūt tas vēl tagad nav par vēlu. Es nedomāju, ka šādiem skolēniem, kam paslīdējusi kāja, vajadzētu izbijāt nākotni. Bet mācība ir jāsaņem. Un kaut kas jāielāgo mums visiem.

Normunds Grūbis, Talsu rajona Policijas pārvaldes priekšnieks

— Pirms dažiem gadiem pieņēma grozījumus likumos, lai paredzētu kriminālatbildību tieši šādos gadījumos.

Pirms mēneša Talsu rajona tiesā izskatīja Valdemārpils gadījumu —

līdzīgu lietu. Zvanītājs jau bija sasniegjis 14 gadus, un viņu sodīja ar brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem, sodu izciešot nosacīti. Cilvēks ieguvis zīmogu uz visu mūžu. Viņš nevarēs strādāt tiesībsargājošās iestādēs, nevarēs nēsāt ieročus, arī kā mednieks. Es šādu zvanīšanu par jokiem nesauktu.

Šoreiz zvanītājam, Talsu Kristīgās skolas audzēknim, ir tikai 13 gadu, tāpēc krimināllieta nav ierosināta (iepriekšējā “Dundadzniekā” bija neprecīzi ziņots par ierosinātu kriminālietu. — A. A.), taču lietu sūtīs uz tiesu audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai. Tiesa būs, un vecākiem jāsedz civilprasība. Valdemārpilī šī summa bija ap simt latu, Dundagas gadījumā — ap diviem simtiem. Labi, ka neatbrauca saldenieki.

Mana darbiniece ir tikusies ar zvanītāju, un diemžēl jāsecina, ka puisis nav sapratis, ko izdarījis. Taču viņam drīz būs četrpadsmit...

— **Jūsu darbinieki ātri atklāja zvanītāju. Tāpat policijas tehniskās iespējas ir gana lielas?**

— Nekas nepaliek bez pēdām. Pirkstu un apavu nospiedumi, liecinieku redzētais utt., — tas viss paliek.

— Kas sakāms par lapiņām?

— Teksts ir aizgūts no TV3 raidījuma “Absolūti ticami”. Vai tas ir huligānisms, sabiedriskā miera traucēšana? Jā, pieminēta nošaušana. Nu, ja kāds to ļoti pārdzīvo... Katrā gadījumā krimināllietu tur nevar ierosināt.

— **Kāda varētu būtu profilaktiskā darbība?**

— Kamēr Uldis Šmedīņš bija vienīgais inspektors Dundagā, viņam bija ļoti liela slodze. Tagad ir arī Raimonds Pudulis, un situācija ir uzlabojusies, par ko liecina arī iesniegumu skaita samazināšanās. Turklāt abi kārtībnieki iet reidā. Policistu klātbūtne vien jau ir profilakse. Ideāli būtu savs patruļdienests, bet tas nav iespējams.

Veidojoties novadam, policijas centrs varētu atrasties Dundagā. Taisnība gan, man šķiet, ka kopīgais policistu skaits valstī nepalielināsies.

Alnis Auziņš

Ekotūrisma seminārs un vides diena

Latvijas Vides aizsardzības fonda līdzfinansētā projektā “Zaļais stars” 23. V Dundagas vidusskolā notika seminārs “Ekotūrisma prakse un sadarbības tīkls maršrutā *Kolkas aplis*” sadarbības un kopīgu piedāvājumu veidošanai ekotūrisma maršrutos (pārtikas audzētāji, tirgotāji, viesu māju un kultūrvēstures objektu īpašnieki u.tml.). Uzstājās lektori no Vides ministrijas, Ventspils būvuzņēmuma, Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas un Kurzemes reģionālās Valsts darba inspekcijas (VKPAI). Interesentiem “Ziemeļkurzemes “AGENDA-21” centrā” pieejami materiāli par riska novērtēšanu un darba drošību un informācija par lētiem būvmateriāliem. Tehnikas pieminekļu speciālists Andris Biedriņš informēja par industriālo mantojumu (dzirnavas, tilti, ceļi, bākas utt.). Viņš arī ierosināja ieteikt VKPAI iekļaut pieminekļu sarakstā bruģēto Dundagas – Talsu zemesceļa posmu, spēkstaciju, muižas alus brūzi un spirta brūzi.

Starptautiskajā vides dienā 5. jūnijā plkst. 12.00 pulcēsimies pie Dundagas ūdenstornja. Uzzināsim par ūdens tīrību, taupīšanu, mazgājamiem līdzekļiem un citiem ūdensjautājumiem.

A.P.

Latvijā

30. aprīlī Aizrobežu mākslas muzejā atklāja izstādi “Ar Rembranta vārdu”, kurā vienkopus skatāmi izcilā gleznotāja oriģināli, kopijas un viltojumi.

2. maijā par Satversmes aizsardzības biroja vadītāju apstiprināja Jāni Kažociņu.

4. maijā Rīgā atklāja 2. Latvijas bērnu forumu.

10. maijā dzejnieks Imants Ziedonis svinēja 70 gadu jubileju uz jaunāka dzejoļu krājuma “Trioletas” atvēršanas svētkus.

13. maijā valdība piešķīra Ls 55 000 Irākas atjaunošanai.

Maija vidū viesnīcas “Rīga” vadības iebildumus izraisīja iepriekš saskaņotā jauno mākslinieku izstāde viesnīcas logos — protests pret patērētājsabiedrību.

18. maijā Tērvetē, muzejā “Čipi”, notika dramaturga Mārtiņa Zīverta 110. dzimšanas dienai veltīts pasākums.

18. maijā par “Latvijas ceļa” priekšsēdi ievēlēja bijušo Privatizācijas aģentūras ģenerāldirektoru Jāni Nagli.

19. maijā veselības stāvokļa dēļ no amata atkāpās Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vadītājs Guntis Rutkis.

24. maijā Rīgā notikušajā Eirovīzijas dziesmu festivālā uzvarēja Ser-taba Erenere no Turcijas.

Pasaulē

27. aprīlī Pasaules Veselības organizācijas vadītāja Grū Hārlema Bruntlande aicināja pasaules valstis sadarboties cīņā pret “gadsimta epidēmiju” — smago akūto respiratoro sindromu (SARS).

Maija sākumā Singapūras ārsts Mārtiņš Kopickis paziņoja, ka SARS pusgada laikā sasniegs Austrumeiropu.

1. maijā daudzviet Eiropā uzliesmoja kreiso spēku izraisītas nekārtības.

4. maijā 440 km no paredzētās vietas piezemējās kosmosa kuģis “Sojuz” ar diviem ASV astronautiem un vienu Krievijas kosmonautu.

4. maijā ASV centrālajā daļā viesuļvētrā gāja bojā vairāk nekā 30 cilvēku.

4. maijā Latvijas režisore un māksliniece Signe Baumanē 30. starptautiskajā animācijas filmu festivālā Ņujorkā ieguva pirmo vietu par darbu “Sieviete”.

6. maijā Austriju satricināja pēdējā pusgadsimta lielākais streiks, kura dalībnieki protestēja pret valdības iecerēto pensiju reformu.

8. maijā ASV Senāts vienprātīgi nobalsoja par NATO paplašināšanu, arī Latvijas uzņemšanu Ziemeļatlantijas apvienībā nākamgad.

8. maijā Norvēģijas parlaments izvirzīja ASV prezidentu Džordžu Bušu un Lielbritānijas premjerministru Toniju Blēru Nobela miera prēmijai par sekmīgu karu Irākā.

10. un 11. maijā Lietuvā tauta nobalsoja par iestāšanos Eiropas Savienībā.

17. maijā, piedaloties mazāk nekā pusei vēlētajū, Slovākijas pilsoņi nobalsoja par iestāšanos Eiropas Savienībā

23. maijā Alžīrijas galvaspilsētā Alžīrā zemestrīcē gāja bojā vairāk nekā 800 cilvēku.

Ciemos

KALŅI

(*Nobeigums. Sākumu sk. iepriekšējā numurā.*)

No vecās un visvecākās kalŅnieku paaudzes atmiņām līdz jaunāko kalŅnieku dzīves atziņām — tāds šoreiz atvērumš. Diemžēl jāsecina, ka paaudzes dzīvo visai savrup. No malas jau šķiet tik vienkārši — liktu prātus un spēkus kopā un dažu labu lietu nokārtotu...

ATSKAŅAS NO SKOLAS

Raksts jau gandrīz bija sagatavots, kad Velga Rozenberga paziņoja jaunumu: nupat Aivars Kūla kopā ar citiem jaunās paaudzes kalŅniekiem vecajā skolā atraduši tīstokli. To rakstījuši studentu celtnieki vienības daļinieki. Lūk, šis teksts:

“18.08.89.

Sveiciens nākamajām paaudzēm!

Ir 1989. gads. Draud(z)īgi klausdz āmuri, žvīkst zāgi, un studentu vandaļu vienība “Senči” sit melno grīdu. Pamīšus skan 1985. gada hīti.

Vēstījums nākamajām paaudzēm ir tapis, lai iemūžinātu “Senču” nedzies-tošo slavu. Šis vēstījums ir jānodod jaunajai “Senču” paaudzei.

“Senči” — studentu celtnieku vienība, dibināta Latvijas Valsts universitātes Fizikas un matemātikas fakultātē 1972. gadā.”

Tālāk daļinieku neatšifrējami paraksti.

AMATNIEKI CAURI LAIKIEM

Vijolmeistars Kroniņš

Milda Letauere: “Ap 1930. g. *Grīveljās* rūmē dzīvoja vaļinieks, tāds Kroniņš, viņš taisīja vijoles. Gāja aiz Raņķnieku plavu meklēt materiālus. Ap 1940. g. pagasta vecākais Lodiņš (Legzdīņš) bija viņam izgādājis lielu apbalvojumu no valdības, bet mainījās varas un Kroniņš nedabūja apbalvojumu. Vecumā nonāca pansionāta abī ar sievu. Atceros, ka viņš koku vispirms vārtīja, bet stīgas un lociņu pirka. Kroniņš bija uztaisījis 32 vijoles un trīsdesmit trešo uzdāvināja man. To man pirms neilga laika nozaga. Viņam bija tikai nazis, nekādu citu instrumentu. Pati es dikti maz spēlēju, pa vācu laiku drusku. Bet man ļoti patika iet karnevālos, tur vijoli izmantoju.”

Ķieģeļu ceplis

Velga Rozenberga: “Cepli uzcēla *Vārpnieku* saimnieks Augusts Egle.”

M.L.: “Egle pats staigāja ar pakulu biksēm, lai uztaisītu ķieģeļu cepli. Latvijas laikos pie Egles strādāja meistars, kas darbnīcā taisīja podus un krūzes. Atceros krūzi ar Jāņu vainagu. Cepla vadītājs bija mans vīrabrālis Rihards Letauers, bet vīrs Jānis strādāja par kurinātāju, tur bija dikti jānāk kurināt. Viņš uz turieni aizgāja kolhoza sākumā.

Rudenī mālus raka, pa ziemu tie izsala. Ķieģeļi iznāca ļoti labi. Kādi *Prometejos* vēlāk bija pirmā šķira, te bija trešā šķira. Man liekas, ap 1960. gadu darbus ceplī pārtrauca.”

Vilis Aviņš: “Te ir vislabākais māls, pirmās šķiras. *Prometejos* tāda nav, ciets un dikti krāsains. Meistars bija Rihards Letauers, palīgos pieci seši vietējie iedzīvotāji. Ķieģeļus pārdeva. Mājas, krāsnis un skursteņus varēja mūrēt. Cietāk nodegušos, zilganākos, izmantoja skursteņiem. Labi bija, precīzi nogriezti. *Prometejos* bija reizēm iesprāguši un nelīdzēni. Egle arī māju uzcēla no saviem ķieģeļiem. Viņam palīgos strādāja divi poļu puiši.”

Galdnieki

V.A.: “*Celmerēs* viens onkulis bija galdnieks. *Robežgrāvjos* Teodors Skuja bija galdnieks un viņa dēls arī, tas aizgāja uz Dundagas galdniecību.”

Kalēji Šleseri

V.R.: “Paps bija kalējs trešajā paaudzē. Bija divas smēdes — *Šleseros*, kur dzīvojis Vecšlesers — mans vec-

■ *Gan kalŅnieki, gan talcinieki no Rīgas vairāk nekā desmit gadus kolhoza ēdnīcā mīlojās ar Mildas Letaueres gardajiem ēdieniem.*

Foto no M. Letaueres albuma

vectēvs Frīcis, un manās mājās *Priedīnos*. Tos uzcēlis vectēvs Jānis Šlesers 20. gados un iekārtojis smēdi. Tēvs par kalēju strādāja vēl 90. gadu sākumā, bet tad vairs mājās smēdes nebija. Es gan atceros, ka 60. gados tēvs mājās kala zirgus, dažādos instrumentus — dunčus biešu griešanai, nazīšus. Mežmalā pie pirtiņas viņš kala zirgus arī čigāniem. Nazīši bija ļoti labi, bet es, ēdnīcā kartupeļus mizojot, visus nomizoju plānus. No tēva kalumiem mājās palikusi plīts apmale, dunči, kapļi u.c. Papam patika vellu dzīt, kad atbrauca kāds ar savu vajadzību, tad, pabeidzis darbu, viņš pa kluso uz atvādām tam pie ratiem piesēja kādu grabuli. Pēdējos kolhoza gados, kad dažiem zirgi vēl bija, bet kalēju trūka, papam brauca pakaļ un veda ar lielu cieņu uz Mērsragu un citām attālām vietām.”

Kurpnieks Jāzeps (Juozaš)

V.R.: “Kaimiņos *Šleseros* dzīvoja kurpnieks Jāzeps Šermukšnis, lietuvietis, kas te bija palicis un ieprecējies. Nesu viņam kurpes labot. Kolhoza laikos viņš šuva arī zirglietas.”

IZSŪTĪŠANA UN

CITI PADOMJU VARAS SPAIDI

Latvijas arhīvi, pielikums, LVA, 1995, Nr.4: **1949. gadā represēti KalŅu iedzīvotāji:** Ansis, Emīlija un Edgars Kārklīni — *Celmiņi*, Ida Legzdīņa — *Čulbi*, Valda Vizbule — *Dumbrāji*, Augusts, Alvīne un Lidija Egles — *Vārpnieki*.

V.R.: “Mammu izveda jau 1941. gadā un 1949. gadā gandrīz otrreiz. Viņa tad atradās pie radiem Kārklīņiem. Aizveda līdz Stendei. Bet mamma labi prata krieviski, viņu palaida valā.”

M.L.: “Egle bija nelāga mute. Tolaik visi rakstīja vēstules Staļinam, viņš teica; nav jau nekāda m..., ka viņam jāraksta. Tad visiem bija steigšus jānodod labība. Nē, Egle teica, es nožāvēšu uz aizvedīšu kārtīgu labību.”

Aldas Šperlīnas pārdzīvojumi un reizē raibu raibie piedzīvojumi ir atsevišķs stāsts stāstā. Tāpēc to līdz ar Mildas Letaueres atmiņām par mežabrāļu slēpšanu nolēmām publicēt jūnijā, kas arī ietver piemiņas datumu.

Vārpnieki kādreiz un tagad

Saimnieks Augusts Egle ap māju (1933) iestādīja lielu augļu dārzu un uzcēla ķieģeļu cepli. Pēc ģimenes izsūtīšanas *Vārpniekos* izvietojās kolhoza kantoris un ciema padome, no 1951. g. līdz šim laikam mājvietu radusi bibliotēka. Dažādos gados namā bijis feldšerpunkts, sadzīves pakalpojumu punkts (mainīta vilna pret dziju, pārdotas adītas jakas), kolhoza ēdnīca,

A.P.: “1950. g. maijā sākās parakstīšanās uz obligācijām. Atceros, trīs jaunas slaucējas aizmuka uz pirtsaugšu, lai nebūtu jāmaksā, es paliku viena pati un parakstījos par simt rubļiem. Pēcāk arī tās bēgles parakstījās.

Mēs slaucām ar rokām trīsreiz dienā, katrai bija 44 govīs. Dikti viegli gāja! Tikai samaksas nebija.

Vēlāk, kad biju brigadiere, pa nakti rēķināju izstrādes dienas. Bija jāparedz plāns uz priekšu, cik no hektāra izaugs.

Vasarā izmaksāja nelielu summiņu. Es sev nopirku baltas čības, toreiz tādas bija modē, un baltas kapzeķītes. Balles notika kantorī Skuju mājās *Robežgrāvjos*. Uz balli Oktobra svētkos gājām ar plīkām kājām, jau uzsalis bija! Tikai tad, kad nonācām galā, uzvilcām baltās čības. Jaunie to negrib uzklaut, skaista mums jaunība bija!”

M.L.: “Tāpēc, ka nevienam nekā nebija.”

A.P.: “Skuju mājās bija klubs, kino rādīja, kādi 30 pāri uzreiz varēja dejot. Tagad ēka sabrukusi. Mani tur uzaicināja par kluba vadītāju.”

M.L.: “Pie Skujas arī sapulces rīkoja.

Vera Vilcmeiere no Vidzemes te visus izskolēja ēst taisīšanā. Viņa mani pierunāja iet uz ēdnīcu. Kļuva par saimniecei ilgu gadu — arodbiedrības ballēs, atskaišu sapulcēs, kāzās, Sieviešu dienā... visos izrīkojumos. Strādāju kolhoza ēdnīcā, kas pastāvēja laikiem līdz 1992. gadam. Cik daudz talcinieku no *Alfas* brauca! Un kādi man bija saldie ēdieni — gan ar vafeļēm, gan ar maizi!”

Marianna Motmillere, no 1957. līdz 1962. g. strādājusi par ciema padomes priekšsēdētāju, pēc tam līdz 1971. gadam par sekretāri: ““Oktobra revolūcija” bija viegli pārredzams kolhozs, cilvēki jauki, atsaucīgi.”

V.R.: “Skolas parkā svinēja Jāņus. Vienmēr bija klāti galdi, deju grīda.”

A.P.: “Vēlēšanu laikā visu dienu kaut kas notika, rādīja kino, no Dundagas uzstājās ar priekšnesumiem. Tagad vēlēšanu dienā nekā.”

M.L.: “Nav arī vairs, kas iet.”

Ilze Pilmane: “Bet jānāk cilvēkus sapulcināt!

Cilvēki diezgan sagāja ragos, kad, kolhozu likvidējot, sāka mantu dalīt. Tie, kas mazāk bija nostrādājuši, aizbrauca ar labākajiem traktoriem.”

Pašdarbība

Šis vārds šķiet īsti vietā, jo kalŅnieki tiešām vēlējušies paši darīt.

M.M.: “KalŅu skolā notika visi sarīkojumi — bērnības un pilngadības svētki, karavīru pavadīšana armijā. Kopā ar ansambli braukāju pa apkār-

nes ciemiem. Atceros, ka Artūrs Apinis bija liels akordeonists. Bet daudz esmu aizmirsusi!”

A.P.: “Piecdesmitajos gados mums bija mazs korītis, ko diriģēja Ūpis.”

V.R.: “Dažādos gados bijuši vairāki ansambļi. 60. gadu beigās dziedāju es, Anna Simanoviča, Marianna un Vita Motmilleres, Vita Egle u.c. Vadīja Māra Bernāne (atnāca no Kuldīgas). Vēlāk elektroģitāras spēlēja Andis Nierliņš, Jānis Pilikšers, Guntars Ozollapa. Ar smago mašīnu braucām koncertēt uz Ģipku, Mazirbi, Ciruļiem, Tiņģeri, Pūņām. Dziesmas “Lazdas zars”, “Mežābele”, “Pie vecajiem akas grodiem”. Tērpi: zaļas kleitas ar baltām krādziņām un no pelēka lina auduma vasarai.”

M.L.: “Man patika taisīt maskas un piedalīties karnevālos. Esmu bijusi Zivju kiosks (kāds mākslinieks palīdzēja uztaisīt), Kņazs, Rudzu statiņš, Vells (*Popnieku* saimniece man uzdāvināja spožu, melnu cepuri, tai piešuvu ragus klāt), Gailis frakā (*šausmīgi* dzeltenu triko kreklu apšuvu ar spalvām, milzīgs darbs!) Nošu atslēga, *Sputņiks*, Asā slota!

Teātris man patīk kopš bērnības. Kad biju jau pieaugusi, iestudējām *Purva velnu* trīs cēlienos. Vēl pagājušo gadu *Vārpā* pie Kramiņas spēlēju.”

A.P.: “Kā mēs paši mācījāmies teātri spēlēt! Skolu izremontēja, nolaida grīdu lejā, lai izveidotu skatuvi, kur spēlēt. Vēl tagad atminos, kā vienā ludziņā es saku: tagad snieguniņi vajag septiņus sniega tīrītājus, nevis piecus!”

V.R.: “Es teātri nespēlēju, bet vienreiz biju sufliere — lugā “Čaukstenes”.

M.L.: “Teātri kādreiz spēlēja Andris Šermukšnis, Māriete un Jānis Župi.”

I.P.: “Pie Māras Bernānes bija ziedu laiki. KalŅu ansamblis pa visu rajonu brauca spēlēt. Jānis Pilikšers un Guntars Ozollapa kāzās muzicēja.”

Raksta tapšanas laikā mūžībā aizgāja Jānis Žups. **V. Rozenberga:** “Bērēs Milda Letaure, aicināta atcerēties vecos laikus, izstāstīja gadījumu no teātra spēlēšanas. Uz skatuves bijis apgāzts galds, Māriete zem tā sufļējusi. Māriete vēl teikusi: “Tikai nenobradā mani zem galda!””

TAGADNE

Plaģu jaunsaimnieki

Alda Šperlīņa pieder tiem nedaudzajiem dundadzniekiem, kas pēc ilga laika atgriezušies dzimtajās mājās un jau desmit gadu kopā ar savējiem veiksmlīgi saimnieko *Plaģos*.

A. Š.: “Atmodas laikā iebrucām apskatīties. *Plaģos* dzīvoja četras ģimenes. Vīrs Gunārs sākumā bija pret

■ *1970. gada augusts. KalŅu ansamblis Velgas Šleseres un Vitas Egles pilngadības svētkos. No kreisās: ansambļa vadītāja Māra Bernāne, Maija Reķe, Jānis Reķis, Velga Šlesere, Vita Egle, Laimonis Ulmanis, Anna Simanoviča (KalŅu skolas ilggadēja saimniece), Marianna Motmillere, Ilga Mauriņa un Vita Motmille-re.*

Foto no Velgas Šleseres—Rozenbergas albuma

Svešās zemēs esot jauki

Ziemeļkurzemes skolēni Vageridā

Pēc pašvaldību sadarbības apvienības (PSA) “Ziemeļkurzeme” pašvaldību sadraudzības komūnas ielūguma no 7. līdz 10. aprīlim Vageridas komūnā (Zviedrija) viesojās Ances, Laidzes, Popes un Puzes pašvaldību skolēnu pašdarbības kolektīvi un Dundagas mākslas un mūzikas skolas audzēkņi.

Vageridas komūna vizīti bija iecerējusi kā sadarbības pasākumu starp savu Kultūras skolu un “Ziemeļkurzemes” mākslas un mūzikas skolām. No mūsu apvienības deviņām pašvaldībām tāda ir tikai Dundagā (tajā mācās arī ancenieki). Vizītes laikā bija paredzēti trīs koncerti. Rūpīgi apsvērām, kā labāk un daudzveidīgāk parādīt mūsu skolēnu sniegumu, jo pārstāvējām nevis atsevišķus pagastus, bet Latviju.

Brauciena ieskaņa — PSA “Ziemeļkurzeme” rīkotais skolēnu pašdarbības kolektīvu festivāls 21. februārī Puzē. Tā laureāti devās braucienā uz Zviedriju. Ceļojumā uz Vageridu līdzī ņemam arī Dundagas mākslas un mūzikas skolas mākslas nodaļas skolēnu darbu izstādi.

5. aprīļa rītā 44 ziemeļkurzemnieki dodas ceļā. Uzraucamies par meteorologu solīto vētru, jo naktī ar prāmi jāšķērso Baltijas jūra. Kuģi gan vējš šūpo, gan ledi grabina tā sānus, tomēr visi sveiki un veselī nonākam Zviedrijas zemē. Lai nokļūtu līdz galamērķim, vēl jānobrauc apmēram 450 km. Divas stundas uzkavējamies Stokholmā, kur vecpilsētas un karaļa pils apskatī traucē aukstais vējš un dažbrīd lietus.

Pēc pusceļa nolemjam izmest nelielu līkumu līdz Talsu sadraudzības pilsetai Sēderčēpingai, kur dzīvo Talsu rajonā labi pazīstamais Liss Surtevalis. Cienījamais kungs ar savu kundzi mūs krietni pārsteidz, uzaicinot uz kafējnīcu, kur katram piedāvā saldu cienastu. Kā pateicību turpat kafējnīcas telpās sniedzam nelielu koncertu. Pēc tam dodamies apskatīt Sēderčēpingas vēsturisko centru — Zviedru stila koka baznīcu ar atsevišķi stāvošu zvānu torni, Jētes kanālu, senās noliktavu ēkas, kas liecina par agrāk rosīgo tirdzniecību, sakoptās senās koka dzīvojamās mājas zviedriem raksturīgos sarkanīgi brūnos un dzeltenīgos toņos.

■ Sēderčēpingas baznīcas zvānu tornis

Sēderčēpingā autobusu *Kurzeme* — *Talsi* jau ir pamanījuši, un daži vaicā par plašāku koncertu. Taču solījums ap septiņiem vakarā ierasties Vageridā liek atsveicināties no laipnajiem cilvēkiem un turpināt ceļu.

Tuvojoties Jenčēpingai, ieraugām lielo Vetterna ezeru, tik tiešām iespaidīgu. Ar pusstundas nokavēšanos esam galā. Zviedru sadraudzības koordinators Stigs Jērāns, mūs ieraugot, izskatās patiesi iepriecināts. Uzreiz jūtam, ka esam ieradušies pie draugiem. Tūdaļ viņš aicina visus vakariņās, un pēc tam iekārtojamies zviedru armijas Skilingaridas bāzes mājās. Dzīvot zviedru karavīru mītnē ir piedzīvojuma vērts fakts! No ārpuses ēkas neierobežo nekāds žogs. Katru rītu brokastojam kopā ar armijas cilvēkiem viņu ēdnīcā. Viss ir tāpat kā jebkurā citā ēdnīcā, kur mums nākas ieturēt pārējās maltītes.

7. aprīlis iesākas ar pieņemšanu Vageridas komūnas sēžu zālē. Ar apsveikuma vārdiem mūs uzrunā pašval-

■ Pirms koncerta Svenarumas baznīcā

dības vadītājs Bērje Gustafsons. Pēc tam izpilddirektors iepazīstina ar Vageridas pašvaldību, noskatāmies videofilmu. Vēlāk dodamies braucienā pa pašvaldības lielākajiem centriem Skilingaridu un Vageridu. Savulaik te bijušas divas pašvaldības. Kad Zviedrijas pašvaldību reformas gaitā valdība noteica Vageridai un Skilingaridai apvienoties vienā, tās nekādi nevarēja vienoties. Vajadzēja izlemt, kur atradīsies administrācijas centrs un kāds būs jaunās apvienotās pašvaldības nosaukums. Lai sarežģīto stāvokli atrisinātu, ieradās Zviedrijas iekšlietu ministrs, kurš stingri noteica: ja noteiktā termiņā kaimiņi savstarpēji nevienosies, tad katru no pašvaldībām pievienos citai kaimiņu komūnai. Pēc tam vienojās par kompromisu — jaunās pašvaldības centrs atradīsies Skilingaridā, bet pašvaldības nosaukums būs Vagerida.

Tālāk mūs iepazīstina ar komūnas lepnumu — Feniksa ģimnāziju, kurā var apgūt 16 dažādas mācību programmas. Skolai ir brīnišķīga bibliotēka, videokonferenču zāle. Datorizētas ir visas mācību telpas, pēc visām drošības prasībām iekārtota laboratorija, ko izmanto praktiskiem eksperimentiem ķīmijā, fizikā, bioloģijā. Skolā sagatavo arī sākuma līmeņa sociālos darbiniekus un strādniekus vietējiem rūpniecības uzņēmumiem. Skolēni iziet praksi vietējos pašvaldības uzņēmumos, kur viņiem nodrošināts darbs pēc skolas, ja nav vēlmes tālāk studēt. Pēcpusdienā mums atvēl Skilinga-

ridas teātra zāli mēģinājumiem. Pašiem jāapgūst skaņu tehnika, ko veic smīgi mūsu vajadzībām iemanās pakļaut Ances deju kolektīva vadītāja Elita Kuģeniece.

No līdzpaņemtā repertuāra ir jāizveido trīs koncertprogrammas: viena koncertam Svenaruma baznīcā, otra — Hjortšjo pamatskolas skolēniem, trešā — noslēguma koncertam Skilingaridas teātra zālē.

Kamēr dziedātāji, dejojāji un muzikanti mēģina, tikmēr Sandra Dadze, piepalīdzot mūsu tulkam Ingai un Stigam Jēranam un improvizējot ar līdzpaņemtiem un piedāvātiem palīgmateriāliem, iekārto mākslas darbu izstādi Skilingaridas teātra priekštelpās.

Sākotnēji izstādi domājam eksponēt tikai mūsu apciemojuma laikā. Beigās tomēr paklausām zviedru draugu neatlaidīgiem lūgumiem un atstājam izstādi uz ilgāku laiku. Zviedri nosolās to pēc mēneša sveiku un neskartu kopā ar palīdzības sūtījumu nogādāt atpakaļ Dundagā. Interese par skolēnu darbu izstādi ir liela, redzam patiesu pārstiegumu par mūsu bērnu spējām, skolotāju prasmi un radošo pieeju. Daudzi izsaka vēlēšanos kādu darbu iegādāties.

Pirmdienas vakara pusē mūs aicina uz pašvaldības peldbaseinu, kur divas stundas varam peldēt, lēkt no trampļi-

na, darboties ar dažādiem peldrīkiem, apmeklēt saunu. Vakaru pavadām pašvaldības jauniešu centrā, kur bērni spēlē datorspēles, dejo diskotēkā, spēlē biljardu, cienājas ar *hotdogiem* un limonādi.

Otrdien jau no paša rīta dodamies garākā pārbraucienā uz Ekšjo komūnu. Bijušajā armijas daļas mājā ir iekārtots Eiropas Savienības (ES) informācijas centrs “Juventum”. Tur mūs sadala trīs grupās. Lai mūs labāk iepazīstinātu ar ES atbalstītiem pasākumiem, mūsu tulkam talkā nāk vēl divas Zviedrijā dzīvojošas latvietes. Pieaugušos iepazīstina arī ar Ekšjo animācijas koledžu — vienīgo visā Zviedrijā. Redzam, kā no parasta zīmējuma pamazām top multiplikācijas filmas sižets. Noslēgumā kā bērniem, tā arī pieaugušajiem jāatbild uz 13 jautājumiem par ES, un katrs var novērtēt savas zināšanas.

Pēc atgriešanās Vageridā braucam uz Svenaruma baznīcu, kur pirms koncerta vēl nedaudz izmēģinām balsu skanējumu. Tad vakariņas draudzēs mājā un pirmais publiskais koncerts. Baznīcā ir samērā daudz klausītāju, un

■ Fēniksa ģimnāzijas vestibils

bērni ir uztraukušies ne pa jokam.

Koncertu iesāk Vageridas Kultūras skolas pūtēju ansamblis, pēc tam uzstājas Popes folkloras ansamblis, Dundagas mākslas un mūzikas skolas audzēkņi: Kārlis Rērihs — mežrags, Rolands Ignatjevs — klavieres, Zane Zosa — ģitāra, Rūta un Māra Abajas — kokles, Rūta Abaja — balss un Puzes zēnu ansamblis. Mūsu snieguma vidusdaļā koncertu sniedz Vageridas Kultūras skolas stīgu grupa. Koncertu noslēdzam ar kopīgi dziedātām Latvijas un Zviedrijas himnām.

Šķiet, ka mūsu sniegums klausītājiem iet pie sirds. Zviedrijā ir ierasti rīkot koncertus baznīcās, tajās ir īpašs skanējums. Dievnamos notiek arī dzeza koncerti.

Trešdienas rītā apmeklējam Hjortšjo pamatskolu. Latviešu bērni, sadalīti pa vecuma grupām, dodas līdz zviedru skolēniem mācību stundās. Zviedrijā skolās par stundu sākumu un beigām neziņo zvans. Skolēniem pēc izsniegta nodarbību saraksta pašiem jāzina, kad

un kur jāierodas uz nodarbību. Skolotājs vairāk ir padomdevējs un palīgs, lai atrisinātu šķietami nesaprotamo. Skolēnus radina pie patstāvības. Nodarbībā skolotājs iepazīstina ar jaunās vielas materiālu, kuru skolēns patstāvīgi tālāk apgūst no grāmatām. Ja nesaprot, tad vaicā skolotājam. Skolotājs izskaidro, bet tālāk atkal jādomā pašam. Šeit nenotiek cīņiņš par bezierunu disciplīnu. Bērni nodarbību laikā jūtas brīvi.

Pēc mācību nodarbībām vaicāju mūsu bērniem izjūtas. Vairākums atzīst, ka tomēr negribētu tik lielu brīvību mācību stundu laikā. Grūti saprast robežas starp “drīkst” un “nav vēlams”.

Hjortšjo skolas direktore sarunā norāda, ka skolotāji meklē papildu iespējas, kā bērnus ieinteresēt mācīties. Viņiem nemaz nav iespējams atgriezties pie stingrākas disciplīnas, jo to nepieņem, lai gan paši atzīst, ka mazliet lielāka noteiktība nāktu par labu.

Pēc kopīgām pusdienām skolā gatavojamies koncertam. Tajā jau uzstājas visi pieci kolektīvi, arī deju grupas no Ances un Laidzes. Popes folkloras kopas un Puzes zēnu sniegumā ir iekļauti rotaļu elementi. Pirmās rotaļu dziesmas laikā, kad uz kopīgu rotaļu aicina arī zviedru bērnus, zālē atskan

sajūsmas spiedzieni un svilpieni. Tie izskan arī rotaļīgo un straujo deju izpildījuma laikā. Zviedru bērni Smolandes novadā, kur atrodas Vageridas pašvaldība, vairs nepazīst savas tautas dejas. Redzēt bērnus tā dejojām — tas viņiem ir kas pilnīgi jauns. Arī bērnu uzdrošināšanās dziedāt, koncertēt viņiem ir sveša. Koncertā rotaļīgais mijas ar Dundagas mākslas un mūzikas skolēnu instrumentālo sniegumu.

Pēc nelielas atelpas pastaigā pa Vageridas centru pulcējamies kopā uz noslēguma koncertu Skilingaridas teātra zālē. Atkal muzicējam kopā ar Vageridas Kultūras skolas pūtēju un stīgu grupām. Šoreiz koncerts notiek divās daļās, un katras daļas sākumā spēlē zviedru un turpina latviešu bērni. Šajā koncertā piedalās visi pieci mūsu kolektīvi. Dziedātāju priekšnesumā šoreiz nav skolas grupas, koncertā rotaļu elementu, toties mūsu tautas temperamentu pilnībā izsaka dejojāšu izpildītie danči.

Koncerta atklāšanā Vageridas pašvaldības vadītājs Borje Gustafsons atzinīgi vērtē mūsu koncertu Svenaruma baznīcā un novēl sekmes tālākai kultūras sadarbībai.

Pēc pirmās daļas visus klātesošos aicina aplūkot latviešu skolēnu mākslas darbu izstādi. Koncerta izskaņā atzinīgus vārdus dzirdam no Vageridas pašvaldības iepriekšējā vadītāja Evalda Andersona. Viņš sola arī turpmāk atbalstīt mūsu kopīgās darbības, lai arī ir divies pensijā.

Gan starpbrīdī, gan pēc koncerta uzklaušām daudz labu vārdu par mūsu skolēnu sniegumu. Zviedri atzinīgi vērtē gan Dundagas mākslas un mūzikas skolas audzēkņu profesionalitāti, gan arī visu bērnu aizrautīgo un patiesi izjusto izpildījumu. Valodas barjera nav šķērslis, daudz svarīgāk ir tas, ka zviedri redz, kā mūsu bērni dzied un dejo. Interesi izraisa arī latviešu tautas instrumenta kokles skanējums.

Visās trijās dienās redzēto un piedzīvoto vēl ilgi pārsprīžam kopīgi ar Kultūras skolas skolotājiem Skilingaridas teātra mājas atpūtas telpās. Bērni tikmēr izkustas īpaši sarīkotā diskotēkā. Vakārā visiem ir labi padarīta darba izjūta. Pārrunājam ar Stīgu Jēranu tālākās sadarbības iespējas. Redzot lielo interesi par mūsu mākslas skolotāju darbu, piedāvājam rīkot kopīgu projektu Latvijā, veidojot radošā darba nometni — darbnīcu.

Nākamajā rītā pošamies mājupceļam. Atkal jānobrauc lielais attālums līdz Stokholmam, tālāk ceļš turpinās ar prāmi pāri Baltijas jūrai un līča lediem līdz pat Rīgai. Vismaz labi, ka atpakaļceļā mūs vairs nebaida ar stipro vētru, jo uz prāmja jāpavada 18 stundas. Mazliet noguruši, bet ar labvēlīgām emocijām 11. aprīļa pēcpusdienā atgriežamies mājās.

*Gunta Abaja
Sandra Dadzes foto*

Kāds būs tēva novadiņš?

Vēlreiz par Ziemeļkurzemes novadu

Par valsts iecerēto administratīvi teritoriālo reformu esam rakstījuši vairākkārt. Maijā Dundagas pašvaldība saņēma reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra *Ivara Gatera* vēstuli, ko saīsināti publicējam.

“Pēc neatkarības atgūšanas ir paplašinātas vietējo pašvaldības funkcijas un paaugstināta to patstāvība un atbildība, bet praktiski nemainīgs ir palicis administratīvi teritoriālais iedalījums. Pašreiz Latvijā ir 542 vietējās pašvaldības. Tās ir ļoti atšķirīgas iedzīvotāju skaita, teritorijas un attīstības iespēju ziņā. Daudzi mazie pagasti un arī nelielās pilsētas nespēj pildīt tām noteiktās funkcijas un pienākumus, šo pašvaldību iedzīvotāji nesaņem to, ko nosaka un paredz likumi. Galvenokārt tam par iemeslu ir mazie pašvaldības budžeta ieņēmumi, kuru veidošanā liela loma ir pašvaldībā dzīvojošo iedzīvotāju skaitam.”

Kā pieņemamāko rīcību stāvokļa uzlabošanai Saeima un valdība atzinusi mazo pagastu un pilsētu apvienošanu, “saliekot kopā šo pašvaldību “gaišos” prātus un budžetus un izveidojot novadus. ..

Ministru kabinets .. 25. martā ir pieņēmis rīkojumu Nr. 190 “Par novadu izveidošanas projektu”, ar kuru visām vietējām pašvaldībām līdz šā gada 1. jūlijam ir dots uzdevums izskatīt novadu veidošanas jautājumus padomes (domes) sēdē un pieņemt lēmumu par iespējamā novada veidošanu ar kaimiņu pašvaldībām. Bez tam katrai pašvaldībai ir jāsniedz vērtējums, kādi valsts atbalsta pasākumi ir nepieciešami novadu sekmīgai izveidošanai. ..

Vietējā pašvaldība var izvēties projektā piedāvāto novada veidošanas variantu vai pieņemt lēmumu, ka

savu pašvaldību tā redz novadā kopā ar citām vai daļēji citām pašvaldībām, citādāk nekā paredz projekts, vai arī pamatoti argumentēt, ka pašvaldība ir spējīga attīstīties viena pati. Katrs pašvaldības viedoklis ir ļoti svarīgs, visi ieteikumi tiks izskatīti. Pēc atzinumos sniegto priekšlikumu apkopošanas un izvērtēšanas **sagatavos precizētu novadu izveidošanas projektu un iesniegts Ministru kabinetā. ..**

Daudzviet, tiekoties ar pašvaldību vadītājiem, deputātiem un iedzīvotājiem, uzdod jautājumu par to, kas notiks ar novadā apvienoto pagastu, tā iestādēm. .. Pēc katras izziņas nebūs jādodas uz jauno novada centru, kas varētu atrasties tālāk par pašreizējo pagastmāju. Katrā jau esošā pagastmājā būs pieejams sociālās aprūpes darbinieks. Katrā novada pagastā būs sava pagasta valde ar pārvaldnieku, kura uzdevums būs nodrošināt novada domes lēmumu izpildi savā pagastā. Ņemot vērā, ka pēc apvienošanas tiek saglabāti esošo pagastu nosaukumi, paredzēts, ka iedzīvotājiem nebūs obligātā kārtā jāpārreģistrē Zemesgrāmatas, automašīnu tehniskās pases un citi dokumenti, kuros ierakstīta adrese.

Daudzviet izskan bažas, ka novadu veidošana būs saistīta ar iedzīvotāju un juridisko personu neērtībām, precizējot dažādus datus valsts reģionos. Ministrijas viedoklis ir, ka visi grozījumi valsts reģistros, kas saistīti ar novadu veidošanu, ir jāveic attiecīgajiem reģistriem, neapgrūtinot

iedzīvotājus...

Lūdzam sniegt arī jūsu ierosinājumus un priekšlikumus par novada pašvaldības vēlamo darbību pagastos. ..

Pēc novadu izveidošanas mainīs arī novada domes **vēlēšanu kārtību**. Jaunā novada domē būs pārstāvēti visi novada pagasti un pilsētas. To paredzēts īstenot, nosakot, ka katrs novada pagasts un novada pilsēta ir vēlēšanu apgabals, no kura ievēlē noteiktu skaitu deputātu novada domē. Tādā veidā deputātus ievēlēs no katra, arī vismazākā pagasta. Būtisks jautājums ir deputātu kandidātu izvirzīšanas kārtība. Pašreiz likumdošana paredz, ka pie iedzīvotāja skaita virs 5000 deputātu kandidātus var virzīt tikai no politisko partiju sarakstiem. Ministrijas izstrādātais priekšlikums paredz, ka neatkarīgi no iedzīvotāju skaita novada domes deputātu kandidātus varēs izvirzīt gan no politiskajām partijām, gan no vēlētāju apvienībām. Lūdzam sniegt jūsu ierosinājumus un priekšlikumus ..

Svarīgi ir zināt, kā veidosies jaunās novada pašvaldības **budžets**. Tas būs kopīgs visam novadam, ko veidos novadā apvienojušos pagastu un pilsētu pašvaldību budžetu summa. Paredzams, ka novadi būs gata-vi pārņemt un pildīt atsevišķās pašreizējo novadu funkcijas. Tādā gadījumā novadiem novirzīs tam atbilstošu finansējumu. Šobrīd daudzas pašvaldības saņem dotācijas no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda. Pēc novadu izveidošanas dotāciju veidos visiem novadu pagastiem un novadu pilsētām pienākošos dotāciju summa. Pretējā gadījumā, ja dotāciju aprēķina vienoti visam novadam, tad lielākā daļa apvienotās pašvaldības finansiāli būs zaudētājas.”

Pagasta padomes priekšsēdētāja un trīs uzņēmēju viedoklis

Gunārs Laicāns, pagasta padomes priekšsēdētājs: “Mūsu pašvaldībā izkristalizējusies doma, ka lietderīgi būtu jaunajā Ziemeļkurzemes novadā apvienoties sešām pašvaldībām: Ancei, Dundagai, Kolkai, Rojai, Lubei un Īvei. Lubes pašvaldība jau iestājusies par šādu modeli, par to vēl lems Īvē. Šādā apvienībā būtu apmēram 12 000 iedzīvotāju, tā būtu teritoriāli saimnieciskajā ziņā loģiska apvienība. Šādu priekšlikumu arī izteiksim valdībai.”

Ints Šermukšnis: “Īpaši par reformu neesmu domājis, bet mani iepriecinātu, ja jaunajā novadā ietilpu piekraste, Kolka un Mazirbe. Tad uzlabotu ceļus, pa kuriem man jābrauc diendienā. Ceļš uz Kaļķiem un tālāk aiz Vīdales kalna uz Kolku ir briesmīgs. Tas mani satrauc kā uzņēmēju, jo piegādātāji atsakās tikai sliktu ceļu dēļ.”

Ivars Petrovics: “Kā uzņēmējs esmu par. Sliktāk jau nebūs. Ja administratīvais centrs būs Dundagā, pasažieru pārvadājumos darba lauks varētu pieaugt. Bet, ja es būtu Ances iedzīvotājs... Grūti spriest. Vai es nenokļūtu vēl lielākā nomalē?”

Aigars Zadiņš: “Es esmu par apvienošanas, tas varētu vispārējo stāvokli uzlabot, lai gan es domāju, ka nomales tik un tā paliks nomales. Tad jānotiek brīnumam, lai, nemainoties pašreizējai valsts tautsaimniecības politikai, kaut kas būtiski uzlabotos.”

Alnis Auziņš

(Turpinājums no 5.lpp.)

Bet man patīk darīt. Bezdarbībā jūtos slikti. Svētdiena jau gandrīz izsīt no ritma.

— **Vaļasprieks?**

— Makšķerēšana. Atklāti sakot, kad ir brīvs, tad es guļu.

— **Televīziju paskatāties?**

— Vakarā, dokumentus kārtojot, ar vienu aci. Tāpēc arī darbdiena ievēlkas.

— **Jūs dzīvojat Kaļķos. Vai arī jūtaties kā kaļķenieks?**

— Īpaši nepazīstu ne kaļķeniekus, ne dundadzniekus. Svinības man arī nepatīk. Dzimšanas dienā labāk pastašdāju.

— **Vai jums ir sava, veikalnīka, filozofija?**

— Ir tādi, kas uzskata: ja preces pērk, tad viss kārtībā. Man tomēr liekas svarīga veikala vide. Nevar kurā katrā ūķī iekrāmēt mantas.

Es diezgan ilgi domāju, iekams izlemju, sevišķi tad, ja tas skar nākotni. Varbūt pat pārāk ilgi. Bet ir arī fiksās idejas. Tā nopirkām Vīdales *Stūrīšus* — momentā. Zināju, ka agrāk vai vēlāk kāds atkal tur lūkos atvērt veikalu un sagādās man galvassāpes.

— **Konkurence?**

— Jā. Vispār jau tā ir derīga, liek sarosīties.

— **Vai pašlaik veikalu skaits pagastā ir pietiekams?**

— Gandrīz uz pusi par daudz.

— **Vai mēdz būt arī negodīga sāncensība?**

— Grūti pateikt. Lielais un spēcīgais daudz var atļauties. Es Vīdalē jūtu, kā Talsos atvērts lielveikals atņem man pircējus. Ja Dundagā ienāktu lielveikals un pusgadu pazeminātu cenas, tad mazajiem būtu jākrīt.

— **Un tas nedraud?**

— Mums par maz iedzīvotāju. Kaut gan pēc gadiem... Nezinu.

Alnis Auziņš

Es zinu, man kādreiz dārziņš būs...

DĀRZA IZVEIDE UN KOPŠANA

*(1. turpinājums.
Sākumu sk. nr. 4 [17].)*

Attiecības jeb proporcijas

Līdztekus funkcionāliem jeb tīri praktiskiem apsvērumiem, no kuriem izriet sadalījums zonās: dzīvojamā, atpūtas, dekoratīvā, saimnieciskā u.c., kā arī finansiāliem apsvērumiem — augu un pārējo celtniecības materiālu izvēle, **attiecībām** ir ļoti svarīga loma dārza izveidē. Daudzreiz dārza īpašnieki diemžēl tām nepievērš pienācīgu uzmanību, lai gan attiecības starp dažādām krāsām, laukumiem, apjomiem u.c. ir ļoti svarīgas. Bieži ir dzirdēts jautājums: “Kāda ir jūsu mīļākā krāsa?” Atbildes būs visai dažādas. Pastāv teorija, ka vidusmēra cilvēks krāsas ne visai labi spēj atšķirt un pazīt, taču labi saskata to savstarpējās attiecības un nodala tās pēc gaišuma un piesātinājuma. Tā, piemēram, mūzikā nozīme ir nošu attiecībām un tam, kā veidojas akordi. Galarezultāts ir dziesma vai arī... troksnis. Līdzīgas likumsakarības valda arī starp krāsām. Būtiska ir nevis viena, kāda noteikta krāsa, bet gan krāsu (formu, apjomu) salikums un savstarpējās attiecības.

Kompozīcijas pamatu un krāsu teorijas apgūšana var katram lieti noderēt, gan dārzu ierīkojot, gan savā mājā remontu veicot. Mūsdienās informācija par to ir plaši pieejama.

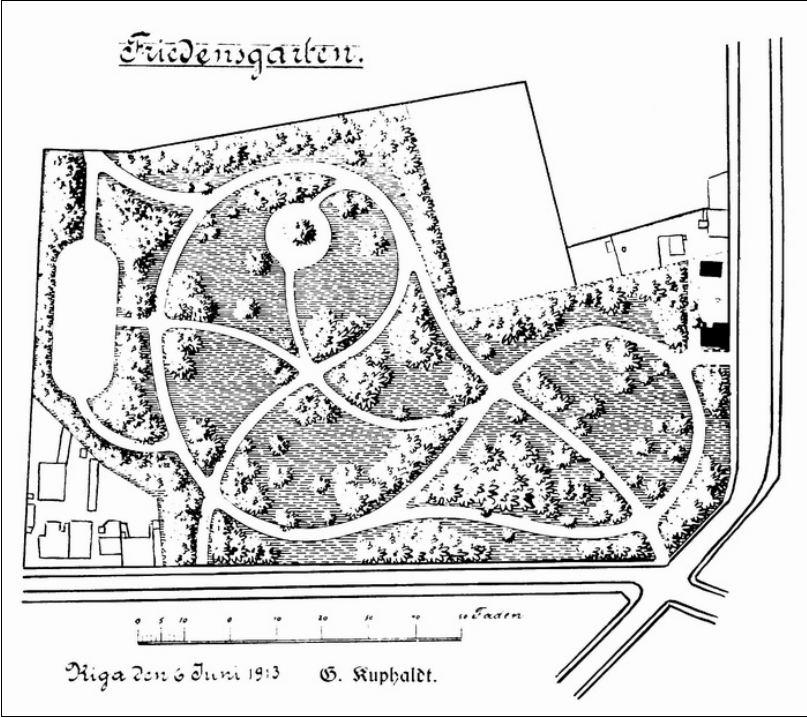
Netaisīsim dārzā “troksni” — nepārblīvīsim dārzu ar vienlaidus augu stādījumiem un visiem iespējamiem rotājumiem, starp kuriem nav nekādu sakarību!

Ceļi, celiņi un takas

Liela daļa no tiem ir noteikti pašvaldību plānojumos, taču daudzu projektēšana un izveide ir katra īpašnieka rokās. Parasti svarīgākie ir funkcionālie apsvērumi, no viena punkta nokļūstot otrā pa īsāko attālumu un ar vismazāko piepūli. Taču tas nebūt nenozīmē, ka to trajektorijai visos gadījumos jābūt taisnei.

Cilvēku kustību ietekmē dažādi apstākļi, taču, ja nekur īpaši nav jāsteidzas, mēs neejam pa taisni, bet virzāmies pa “zīg zag” līniju. To var novērot, apskatot pāri pļavām iemī-

odiski “novirza no kursa”, kuru ik pa brīdim “atkal uzņemam”. Taču pārmērīgi aizrauties ar līkloču veidošanu dārza celiņiem gan nevajadzētu, jo pastāv risks, ka likumos

■ **G. Kufalta izstrādātais Miera dārza plānojums. 20. gs. sākums. Labi saskatāmi ainavu dārziem raksturīgie liektie celiņi.**

tas takas. Iemesli tam ir gan reljefs, gan cilvēka dabiskā tieksme mest likumus. Arī āderu tīkls, kas peri-

varētu bojāt zālienu un puķu dobes, dažubrīd ejot pa taisnāko ceļu. Protams, jo kustības intensitāte lielāka,

jo ceļam jābūt taisnākam.

Samērā drošs paņēmieni — tur, kur ziemā pa sniegu cilvēki iemin takas un iebrauc ceļus, tur arī vasarā tos ierīkot.

Likumsakarība, ko vēlams ņemt vērā, ierīkojot pastaigu takas, ir — cilvēki pēc iespējas tiecas virzīties pa robežlīnijām dabā. Jūras malā — pa ūdens un sauszemes robežu, vietā, kur ir krauja, gar pašu kraujas malu, pie upes — izstaigājot tās likumus.

Izvērtējot prognozējamo slodzi, izraudzīsimies ceļa seguma veidu — stiprinātu zālienu, koku, granti, akmeni, mākslīgos materiālus vai ko citu. Izvēle ir jūsu ziņā.

Dāris Runcis

(Turpmāk vēl)

Georgs Kufalts — viens no izcilākajiem ainavu arhitektiem. Rīgas pilsētas dārzu un parku direktors no 1893. līdz 1914. gadam, Rīgā nostrādājis 35 gadus. Viņa vadībā ierīkoja apstādījumus Ķeizardārzā, Vērmānes dārzā, Dzegužkalnā, Grīziņkalnā, Esplanādes laukumā, iekārtoja Miera parku, Kojusālas dārzu, pārveidoja un paplašināja kanālma-las, Bastejkalna apstādījumus u.c.

